22/12/2019

Τα «Σπάργανα» του Χριστού που φάσκιωναν την ψυχή μας

/ Ομογένεια

Γράφει ο Γιώργος Γκοτζιάς

«Και εσπαργάνωσεν αυτόν και ανέκλινεν αυτόν εν τη φάτνη» (Λουκάς 2,7)

Δύσκολα τα χρόνια που πέρασαν οι χριστιανοί στη Βόρειο Ήπειρο. Τι «Νότια» και τι «Βόρεια», τι σύνορα και φράχτες; Πράγματα νεκρά που ποτέ δε θα μπορέσουνε να υπερβούν τα ήθη και τις παραδόσεις των ανθρώπων. Πράγματα αυθεντικά, ειρηνικά και όλο ζωή. Που στάθηκε από πάνω τους ο μαύρος θάνατος και δεν κατάφερε να τα σβήσει.

Αν και να λέμε και του στραβού το δίκιο, όντως τα σκόνισε λιγάκι. Αλλά σαν άλλαξαν οι χρόνοι και οι καιροί, η λάμψη τους επέστρεψε και τα ημέρεψε μέσα στις καρδιές μας.

Μόνοι μας ερχόμαστε και μόνοι μας φεύγουμε από αυτόν εδώ τον κόσμο. Πότε με γέλιο και πότε με κλάμα, βαδίζομε στην κοιλάδα του κλαυθμώνος. Κι όμως ετούτο μας το ταξίδι ορίζει τον μετέπειτα ατελεύτητο αιώνα του υπερβατικού…

Αυτά θυμότανε η μπάμπω Μήτραινα σαν έρχονταν η «Πασκαλιά» του χειμώνα, μιας και έτσι έλεγαν πολλές παλιακές[1] Ηπειρώτισσες της Δερόπολης το γνωστό Δωδεκαήμερο… Τα είχε κρύψει καλά μέσα της και τα σκέφτονταν κάθε τόσο, μα με τρόπο απλό και ξεκούραστο. Σαν μια παράλληλη πραγματικότητα της δύσκολης ζωής της.

Κρυφά μάζευε το τακάτι[2] της και κλείνονταν με τις ώρες στον καλό νοντά[3] για προσευχή. Άλλα λόγια από εκείνα τα εκκλησιαστικά και άλλα από τη γνώμη της, έμπλεχε[4] και μολογούσε στην Παναγιά. Με κλειστές τις εκκλησιές και απαγορευμένο το Σταυρό, τα χέρια της την «έτρωγαν» κάθε τόσο και απορούσα πως βαστιόνταν να κάμει όξω στο σοκάκι τον πρωινό Σταυρό της.

Πάλιε[5] καλά που είχε ταις φίλες της για να μπορούνε όλες αντάμα να λένε καμιά κουβέντα της αίχρης[6] και του Θεού. Μαραμένες και ποσταμένες[7] από τα βάσανα και τη φτώχεια, όλο και βαρούσανε τη γνώμη τους να κάμουνε κάτι που θα τους έφερνε κοντά στο Θεό. Κι έτσι σαν έρχονταν οι γιορτές, αποβραδίς μαζεύονταν στα κατώγια τους για να κάμουνε όσα ένιωθε η ψυχή τους καλά και άγια.

Σαν έπιανε παραμονή της Γέννησης του Χριστού, η Μήτραινα κοσκίνιζε το αλεύρι, αφού πρώτα έπλενε καλά τα χέρια της, έπαιρνε μπόλικο νερό από το γκιούμι[8] και έπιανε το κουρκούτι για τα Σπάργανα. Όσο να πει τις προσευχές της η γειτόνισσά της η Μάρω, έβανε στην ομπλή[9] την πυροστιά και έστρωνε από γοπάνω[10] το μαυρούκι[11]. Όσο για την Μίχοβα, ‘κείνη μάζευε όλα τα εγγόνια τους και αφού τα στανίκωνε[12] καλά να μην κρυγιώσουν, άνοιγε την ποριά του κήπου της και τα έμπαζε με την αράδα στο κατώι.

Τρεις γριές γυναίκες με παιδική ζωντάνια και όλο λαχτάρα, έστεκαν προστάτες της γενιάς που η φάρα τους γέννησε. Σιγά – σιγά άπλωναν στο καυτό μαυρούκι το κουρκούτι κι ο τόπος αντί να μύριζε ψημένο ζυμάρι, ήτανε σα να μοσχοβολούσε το πιο ευωδιαστό λιβάνι του κόσμου. Οι ψυχές ενώνονταν με τη φωτιά που έκαιγε και κάπνιζε τα πρόσωπά τους, ενώ τα μάτια τους άστραφταν από τον πόθο τους για να γιορτάσουν κάποτε λεύτερα τα Χριστούγεννα.

«…Κάμαμε και ‘μεις τα Σπάργανα του Χριστού τότες και μαθαίναμε στα παιδιά μας τα εθίματά μας… Ζακόνια παλιά και άγια, που σαν κι εκείνα άλλα καλύτερα δεν έχει! Κρατήσαμε το Θεό και έρθε ο καιρός να τα ζήσομε πάλιε…»

Όσοι έρχονται δεν ξεχνάνε τίποτες, κι αυτό γιατί μέσα τους καίει ακόμα η στιά[13] της Αλήθειας. Μιας Αλήθειας που εδώ και δυο χιλιάδες χρόνια, συνεχίζει να σπέρνει μέσα στις καρδιές μας την Ελπίδα…

***Το παρόν αφηγηματικό δοκίμιο βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα και ιστορίες οι οποίες συνέβησαν κατά τη διάρκεια του κομμουνιστικού – δικτατορικού καθεστώτος της Αλβανίας και στην επικράτεια της οποίας υπάγονται και οι αρχέγονες ελληνικές εστίες των Ηπειρωτών.**

Παραπομπές:

[1] γριές

[2] η αντοχή

[3] το καλό δωμάτιο του σπιτιού στην Ήπειρο ονομάζεται οντάς ή νοντάς (τουρκ. κατάλοιπο)

[4] ανακάτευε

[5] ξανά

[6] της προκοπής

[7] κουρασμένες

[8] μεταλλική κανάτα όπου αποθήκευαν το γάλα ή και το νερό

[9] μέρος εντοιχισμένο και φτιαγμένο από πέτρινες μαύρες ή λευκές πλάκες, όπου άναβαν τη φωτιά για να μαγειρέψουν ή να ζεσταθούν

[10] επάνω

[11] μαύρη πέτρα η οποία είναι καλός αγωγός θερμότητας και μπορείς επάνω της να ψήσεις

[12] το τελικό πλέξιμο στην ψάθα και παρομοίωση για τι σφιχτό δέσιμο των ρούχων γύρω από το σώμα, κυρίως των παιδιών

[13] η ονομασία της φωτιάς, από το «εστία»